

1. Nazwa: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy

2. Cel ochrony:

Zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, a także ochrona doliny rzeki Drwęcy wraz z pasem roślinności okalającej.

3. Położenie i charakterystyka:

Trzonem obszaru jest dolina środkowej i dolnej Drwęcy rozciągająca się na długości około 85 km, między granicą z województwem warmińsko-mazurskim na północ od Brodnicy, aż po ujście Drwęcy do Wisły w rejonie Torunia i wsi Złotoria (gm. Lubicz). Obszar charakteryzuje się dużą rozciągłością nie tylko ze względu na samą dolinę Drwęcy, ale na liczne jej odgałęzienia i doliny: Strugi Rychnowskiej, Ruźca i Rypienicy oraz rynny Jezior Wądryńskich, Niskiego i Wysokiego Brodna. Dolina Drwęcy, mająca charakter pradoliny, oddziela Pojezierze Brodnickie od Garbu Lubawskiego, a następnie Pojezierze Chełmińskie od Dobrzyńskiego, jak również historyczną Ziemię Chełmińską od Ziemi Dobrzyńskiej. Należy zwrócić uwagę na liczne połączenia granic OChK Doliny Drwęcy z obszarami parków krajobrazowych: Brodnickiego i Górznięsko-Lidzbarskiego. Obszar charakteryzuje się znacznym pokryciem lasami – około 37%.

Przez obszar przebiega na kilku odcinkach droga krajowa nr 15 oraz liczne drogi o znaczeniu wojewódzkim i powiatowym, a także linie kolejowe (jedna dwutorowa zelektryfikowana znaczenia państwowego oraz dwie jednotorowe). Rejony miast są ważnymi korytarzami infrastruktury technicznej przecinającymi obszar chronionego krajobrazu. Poza doliną Drwęcy obszar obejmuje tereny odgałęziające się od niej i bezpośrednio z doliną związane: rynnę jezior Wysokie i Niskie Brodno, rynnę Jezior Wądryńskich, dolinę Strugi Rychnowskiej, dolinę rzeki Ruziec z rynnami jezior: Grodno i Słupno oraz dolinę Rypienicy. Jest to największy obszar chronionego krajobrazu w województwie kujawsko-pomorskim.

4. Powierzchnia:

Powierzchnia ogólna Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy wynosi 55 052,63 ha.

Tab. 1. Wykaz powierzchni OChK Doliny Drwęcy w gminach położonych w jego granicach

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]	Powiat
1.	Bartniczka	2962,83 ha	brodnicki
2.	Bobrowo	3191,98 ha	
3.	Brodnica	4893,53 ha	
4.	Brodnica m.	2238,08 ha	
5.	Brzozie	4930,09 ha	
6.	Górzno	184,77 ha	
7.	Jabłonowo Pomorskie	173,60 ha	
8.	Osiek	1726,27 ha	
9.	Zbiczno	3771,55 ha	
10.	Ciechocin	5617,90 ha	golubsko-dobrzyński
11.	Golub-Dobrzyń	12803,60 ha	
12.	Golub-Dobrzyń m.	679,26 ha	
13.	Kowalewo Pomorskie	1664,39 ha	
14.	Radomin	2120,12 ha	
15.	Lubicz	3715,09 ha	toruński
16.	Łysomice	355,62 ha	
17.	Obrowo	67,40 ha	
18.	Wąpielsk	3600,88 ha	rypiński
19.	Toruń m.	298,21 ha	–
20.	Dębowa Łąka	57,46 ha	wąbrzeski

5. Opis tekstowy przebiegu granicy:

Granice obszaru oparto o granice działek ewidencyjnych, w tym o antropogeniczne linie terenowe oraz granice administracyjne. W zaledwie kilku miejscach granica obszaru dzieli działki ewidencyjne z uwagi na bardzo ich dużą powierzchnię bądź wydłużony ich kształt i poprzeczne usytuowanie w stosunku do przebiegu granicy obszaru.

GRANICĘ ZACHODNIĄ stanowi prawy brzeg rzeki Wisły przy ujściu do niej Drwęcy.

GRANICA PÓLNOČNA biegnie drogami polnymi oraz duktami leśnymi przez osiedle Torunia – Kaszczorek (przebiega ulicami Na Przełaj, Szczęśliwą oraz Przyjaciół), po czym

wchodzi do lasu i tam biegnie drogami leśnymi o nazwie Przy Skarpie oraz Na Przełaj. Dalej przecina granicę administracyjną pomiędzy miastem Toruń i gminą Lubicz, następnie przecina autostradę A1 i przez Małgorzатовo dochodzi do Lubicza Dolnego. Stąd biegnie częściowo na zachód wzdłuż linii kolejowej numer 27 (Toruń – Sierpc), po czym skręca na północ w ulicę Kolejową, przecina drogę krajową numer 10 i biegnie zachodnim skrajem drogi wojewódzkiej numer 552, po czym skręca na wschód i drogami polnymi dochodzi do Jedwabna. Dalej granica biegnie wschodnim skrajem drogi powiatowej o numerze 2010C Jedwabno – Rogówko. Przed miejscowością Rogówko skręca na północny wschód i drogami polnymi biegnie do miejscowości Brzezinko, dochodząc do drogi powiatowej o numerze 2009C (Brzeźno – Młyniec – Lubicz Górny). Następnie kieruje się nadal na północny-wschód drogą gminną o numerze 100746C biegnie przez wieś oraz drogami polnymi przez grunty wsi Gronowo, dochodząc do ściany lasu na wschód od Gronowa. Dalej biegnie wzdłuż ściany lasu omijając wieś Gronowo, przecina drogę krajową numer 15 i biegnie dalej na północny-zachód, przecinając po drodze linię kolejową numer 353 (Toruń – Jabłonowo Pomorskie), dalej biegnie drogą wzdłuż lasu na zachód od Jeziora Kamionkowskiego i przekracza autostradę A1. Następnie drogami gruntowymi dochodzi do Strugi Toruńskiej, którą prowadzi na północ do linii kolejowej Chełmża – Kowalewo Pomorskie. Zmienia kierunek prowadząc linię kolejową na wschód. Następnie ponownie przekracza autostradę A1 i południowym skrajem linii na wschód, przez las drogami gruntowymi dochodzi do wsi Nowy Dwór.

Z tej wsi do Wielkiego Rychnowa drogą gminną o numerze 110123C, następnie na południe, później na południowy wschód i drogami polnymi dochodzi do miejscowości Borówno i dalej prowadząc drogami polnymi oraz przez grunty wsi dochodzi do miejscowości Wielka Łąka, skąd kieruje się nadal na południe drogą gminną o numerze 110110C dochodząc do miejscowości Pruska Łąka. Dalej prowadzi drogą powiatową o numerze 2105C Pruska Łąka – Gospodarstwo Rolne Szewa i polną drogą biegnąc nadal na zachód dochodzi do ściany lasu, gdzie zmienia kierunek na północny i północny wschód, przecinając grunty wsi Chełmonie i Gajewo. Dalej biegnie drogą gruntową na zachód do miejscowości Skępsk, gdzie odbija w kierunku południowym i dochodzi do ściany lasu. Tutaj zmienia swój bieg na północno-wschodni i dochodzi do miejscowości Słuchaj. Dalej biegnie wzdłuż drogi powiatowej numer 2111C Słuchaj – Golub-Dobrzyń i ulicą Dworcową w Golubiu-Dobrzyniu, skąd dochodzi do Lisewa. Tutaj zmienia swój bieg na północny i drogami polnymi, przecinając linię kolejową z Golubia-Dobrzynia do Brodnicy dochodzi do miejscowości Owieczkowo. Stąd biegnie na północny zachód drogą gminną o numerze 110205C (Czerwonka – granica gminy – Dylewo), by w Dylewie dojść do drogi krajowej numer 15. Drogą krajową biegnie do miejscowości Kotkowizna i skręca na południe. Po minięciu miejscowości Kotkowizna na krótkim odcinku biegnie granicą gmin Golub-Dobrzyń i Dębowa Łąka. Na przecięciu granicy gminy z drogą gminną numer 110207C (Czerwonka – granica gminy – Głodowo), granica skręca na południe, a następnie biegnąc polami i ciekami na południowy-wschód dochodzi do miejscowości Sokoligóra. Przecina drogę wojewódzką numer 534 (Grudziądz – Wąbrzeźno – Golub-Dobrzyń – Rypin) i biegnie dalej na południowy - wschód drogą polną do wsi Gałczewo. Stąd biegnie drogami polnymi nadal w kierunku południowo-wschodnim, docierając do drogi powiatowej numer 2114C (Gałczewko – Nowa Wieś – Golub-Dobrzyń), której wschodnim skrajem dociera aż do miejscowości Nowa Wieś. Stąd biegnie drogą gruntową w kierunku północno – zachodnim osiągając skraj lasu. Biegnie skrajem w kierunku północno – zachodnim, przecinając po drodze linię kolejową Golub-Dobrzyń – Brodnica oraz

granicę gmin Golub-Dobrzyń – Dębowa Łąka. Na pewnym odcinku biegnie współliniowo z granicą Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie”. Biegąc dalej skrajem lasu dochodzi do drogi krajowej numer 15. Biegnie południowym skrajem drogi na odcinku 0,5 kilometra, po czym dalej w kierunku wschodnim opiera się o ścianę lasu. Dochodzi do drogi powiatowej numer 2115C (Wrocki – Golub-Dobrzyń) i kieruje się w stronę miejscowości Wrocki, by po chwili skręcić na wschód w kierunku miejscowości Suwały. Dalej biegnie przez Suwały w kierunku północnym drogą Kujawa – Wrocki i skręca na wschód, przecina ciek Kujawka i biegnie wzdłuż ściany lasu dochodząc do drogi powiatowej numer 2116C (Wrocki – Pusta Dąbrówka – Radziki Duże). Biegnie południowym skrajem drogi i skręca na południe w stronę Leśniczówki Cieszyny dochodząc do lasu, gdzie zmienia swój bieg na południowo-wschodni biegnąc skrajem lasu i dochodzi do drogi gruntowej do wsi Pusta Dąbrówka. Z miejscowości Pusta Dąbrówka biegnie drogą powiatową numer 1826C (Bobrowo – Małki – Pusta Dąbrówka), przecina granicę między powiatami golubsko-dobrzyńskim i brodnickim i skręca na wschód w kierunku miejscowości Sławoszewy. Dalej biegnie w kierunku północno-wschodnim drogami polnymi przez grunty wsi Florencja, Niewierz, przecina ponownie drogę krajową numer 15 i dochodzi do linii kolejowej Golub-Dobrzyń – Brodnica. Biegnie linią kolejową, po czym w miejscowości Chojno skręca na północ. Dalej biegnie drogami polnymi przez wieś Bobrowo Kolonia i dochodzi do miejscowości Bobrowo. Stąd biegnie w kierunku północno-zachodnim drogą gminną numer 080414C (Jabłonowo Pomorskie – Wądryń – Bobrowo) i dochodzi do miejscowości Wądryń, gdzie skręca na zachód biegnąc przez las drogą gruntową wzdłuż jeziora, omija od zachodu Jezioro Wądryńskie i dochodzi do miejscowości Mileszewy. Tutaj dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 543 (Paparzyn – Radzyń Chełmiński – Jabłonowo Pomorskie – Grzybno – Szabda), którą biegnie 870 metrów w kierunku południowo-wschodnim i skręca w kierunku północno-wschodnim, by drogą polną dojść do granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Granica terenu wyłączono z Obszaru prowadzi drogą wojewódzką numer 543 Brodnica – Jabłonowo Pomorskie na odcinku Czekanowo – Grzybno. W miejscowości Grzybno zmienia swój bieg na południowy i biegnie drogami polnymi oraz przez grunty wsi omijając miejscowość Grzybno i Drużyny, docierając ponownie do drogi wojewódzkiej numer 543. Tutaj po 440 metrach skręca na południe i biegnie drogą przez las, przecinając linię kolejową dochodzi do drogi krajowej numer 15. Stąd biegnie 860 metrów w kierunku zachodnim, po czym skręca na południe i drogami gruntowymi dochodzi do miejscowości Mszano. Dalej biegnie przez Mszano i drogą powiatową o numerze 1820C (Mszano – Szabda) dochodzi ponownie do drogi krajowej numer 15. Od drogi krajowej biegnie skrajem lasu na północ, a następnie granicą między oddziałami leśnymi 228 i 229, dochodząc do linii kolejowej Golub-Dobrzyń – Brodnica, opiera się o nią i biegnie na wschód. Dalej omija wieś Kruszynki i biegnie wzdłuż linii kolejowej Jabłonowo Pomorskie – Brodnica. Od Kruszyn Szlacheckich biegnie polami wsi Najmowo i od południa wchodzi do miejscowości Najmowo. Stąd ponownie prowadzi linią kolejową Jabłonowo Pomorskie – Brodnica i dochodzi w Czekanowie do drogi Brodnica – Jabłonowo Pomorskie. Dalszy odcinek granicy obszaru chronionego prowadzi od granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego na wschód od Zbiczna, drogami polnymi i dalej na południe wzdłuż zachodniego skraju drogi powiatowej numer 1805C Zbiczo – Brodnica. Skręca na południe omijając Karbowo. 700 metrów przed lasem granica zmienia bieg na północno-zachodni, a następnie biegnie drogami polnymi w kierunku północno-wschodnim. Dochodzi do Leśniczówki Karbowo i skręca na wschód dochodząc do ściany lasu. Stąd

skręca na południe i biegnie w tym kierunku, aż ponownie łączy się z granicą Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Granica obszaru wyłączzonego biegnie od skrzyżowania dróg przy OSP Pokrzydowo drogą na zachód i południowo-zachód w kierunku Bachotka. Następnie zmienia kierunek na południowy i prowadzi granicą lasu a następnie granicami działek rolnych do przysiółka Mariany. Dalej prowadzi w kierunku południowo-zachodnim drogą w kierunku wsi Jajkowo, granicą lasu na południe i dochodzi do drogi krajowej nr 15 w Jajkowie. Następnie w kierunku wschodnim drogą prowadzącą do wsi Świecie, dalej na północ omijając od wschodu park i zakład rolny w Jajkowie, przecina drogę krajowa nr 15, omija od wschodu zespół dworsko-parkowy w Kuligach i dalej granicami działek rolnych, przecinając dawną linię kolejową Brodnica – Nowe Miasto Lubawskie, dochodzi do drogi Pokrzydowo-Szramowo. Tą drogą na zachód w kierunku wsi Pokrzydowo. Za skrzyżowaniem z drogą z Zastawia zmienia kierunek na północny i prowadzi zachodnią granicą działek nr 47, 46 i 45. Zmienia kierunek na zachodni prowadząc południowym skrajem działek od 27 do 19/2, dochodzi do drogi Pokrzydowo – Zbiczno. Następnie tą drogą na południe do skrzyżowania dróg przy OSP Pokrzydowo.

Dalej granica biegnie po granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego, aż do przysiółka Czyste Błota. Stąd granica biegnie granicą pomiędzy województwami kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim.

GRANICA WSCHODNIA rozpoczyna swój bieg od przecięcia z drogą krajową numer 15 w miejscowości Głębocek Wielki. Dalej biegnie południowym skrajem drogi gminnej numer 080309C (Wielki Głębocek do drogi 1808C) i przez miejscowość Brzozie. Dalszy bieg granicy przebiega drogą powiatową numer 1809C (Brzozie – Sugajno – gr. woj. [Mroczno]), aż do miejscowości Sugajno. Stąd skręca na południowy wschód i biegnie drogą gminną numer 080323C (Sugajno – Wielkie Leżno), aż osiąga granicę Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego.

GRANICA POŁUDNIOWA rozpoczyna się na północ od zwartej zabudowy wsi Zaborowo skąd prowadzi drogą gminną numer 080707C (Zaborowo – Miesiączkowo) i dalej na północ drogą powiatową numer 1831C z miejscowości Miesiączkowo do miejscowości Bartniczka, docierając do drogi wojewódzkiej numer 544 (Brodnica – Lidzbark Welski). Następnie biegnie północną krawędzią tej drogi na zachód i za wsią Łaszewo skręca na północ po czym biegnie drogami polnymi oraz wzdłuż linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia, by dojść ponownie do drogi wojewódzkiej Brodnica – Lidzbark Welski. Omija wieś Cielęta i biegnie dalej północnym skrajem drogi wojewódzkiej, by na wysokości pierwszych zabudowań jednorodzinnych skręcić na południowy zachód. Biegnie pomiędzy gruntami rolnymi, omija miejscowość Podgórz i dochodzi do linii kolejowej numer 33 Rypin – Brodnica. Biegnie zachodnim skrajem linii kolejowej do przecięcia z drogą Tarnówko – Przydatki. Za tym przecięciem skręca na zachód w kierunku miejscowości Moczadła i dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 560 (Brodnica – Rypin – Sierpc – Bielsk). Stąd drogami polnymi dochodzi do Gorczenicy, skąd aż do wsi Obórki biegnie wzdłuż zachodniego skraju drogi wojewódzkiej Rypin – Brodnica. Dalej biegnie drogami polnymi na wschód od drogi wojewódzkiej, w kierunku południowym i południowo-wschodnim obejmując części gruntów wsi Tadajewo i Strzygi. Dochodzi do drogi powiatowej numer 1838C (Strzygi – Rokitnica) i skręca na zachód. W Strzygach przekracza drogę Rypin – Brodnica i rzekę Rypienicę,

biegnie na krótkim fragmencie wzdłuż drogi powiatowej numer 2201C (Długie – Strzygi), po czym zmienia kierunek na północny i biegnie przez grunty wsi Tomaszewo i Wrzeszewo, dalej przecina drogę powiatową numer 2202C (Radziki Duże – Osiek – Dzierzno) i biegnie dalej na północ do miejscowości Łapinóż. Stąd biegnie nadal w kierunku północnym docierając do linii kolejowej. Opiera się o fragment dawnej wąskotorowej linii kolejowej Brodnica – Ostrowite i biegnie nią w kierunku południowo – zachodnim, przecinając po drodze granicę pomiędzy gminami Osiek i Wąpielsk. Następnie biegnie ponownie wzdłuż drogi powiatowej numer 2202C Łapinóż – Radziki Duże, omijając miejscowość Radziki Duże. Dalej biegnie w kierunku południowo-zachodnim drogami polnymi oraz drogą gminną numer 120101C (gr. Gminy – Półwiesk Mały – Zduniec – Radziki Duże), którą dochodzi do Półwieska Małego. Docierając do granicy gmin Wąpielsk – Radomin, skręca na południe i biegnie granicą obu gmin, by następnie skierować się na zachód i drogą powiatową o numerze 2119C (Szafarnia – Płonno) przejść przez miejscowości Płonno i Szafarnia. Dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 534 (Grudziądz – Wąbrzeźno – Golub Dobrzyń – Rypin) i biegnie jej zachodnim skrajem na południowy wschód, by po 430 metrach skręcić na wschód i drogami polnymi, omijając Sokołowo dojść do drogi Sokołowo – Dulsk. Dalej biegnie w kierunku południowym drogą powiatową numer 2127C Sokołowo – Dulsk. Dochodzi do Dulska, omijając go od zachodu drogą gruntową, biegnie dalej w kierunku południowo wschodnim osiągając granicę gmin Radomin – Zbójno. Zmienia kierunek biegu na zachodni, łącząc się jednocześnie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie. Od miejscowości Sitno biegnie już tylko granicą gmin Radomin i Zbójno. Od miejscowości Podsitno biegnie w kierunku północno-zachodnim drogą wojewódzką numer 554 (Orzechowo – Sierakowo – Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń – Kikół) do Węgierska i przez Macikowo ponownie do granicy z gminą Zbójno. Od tego miejsca ponownie biegnie współliniowo z Obszarem Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie. W miejscu gdzie Obszar Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójeńskie zmienia bieg z zachodniego na południowy, granica skręca na północny zachód i biegnie drogą gruntową, obejmując swoim zasięgiem wieś Rudaw, następnie skręca na północ i biegnie do Nowej Wsi. Stąd biegnie północnym skrajem drogi powiatowej numer 2121C (Ciechocin – Świętosław) do miejscowości Ciechocin i dalej drogą z masy bitumicznej do miejscowości Małszyce, gdzie skręca na zachód i biegnie lokalnymi drogami gminnymi o numerach 110425C i 100759C, przechodząc przez wsie Sęk, Lelitowo, Józefowo i Mierzynek, dociera do Lubicza Górnego, do drogi powiatowej numer 2009C (Brzeźno – Młyniec – Lubicz Górny). Skręca na południe i biegnie wzdłuż drogi Lubicz – Złotoria, przez miejscowości Gumowo, Nowa Wieś i Cegielnia. Po drodze przecina również autostradę A1. W Złotorii biegnie główną ulicą Toruńską, by przed mostem na Drwęcy skręcić na południowy zachód i drogą polną wzdłuż Drwęcy dojść do brzegu Wisły.

GRANICA OBSZARU WYSPOWEGO ma swój początek na wschód od miejscowości Zbiczno. Rozpoczyna się na skraju lasu i biegnie na południe drogą polną do miejscowości Brzezinki. Obejmuje obszar dawnego PGR Brzezinki, nie obejmując jednak zabudowań mieszkalnych na zachód od PGR, biegnie na południowy-wschód i dalej na wschód skrajem lasu sosnowego. Następnie granica skręca w kierunku północnym, cały czas jednak biegnąc wschodnim skrajem dużego kompleksu leśnego. Następnie kierunek zmienia się na północno-zachodni, osiągając punkt początkowy.